

Annet Berntsen
Merel Borgesius
Sandy Posthumus Meyjes

Vooruit!

Vorbereiding op het Staatsexamen NT2 I

Taalniveau B1

Docentenhandleiding

Boom

Docentenhandleiding

Motto's bij Vooruit!

- Taal is trainen, net als sporten: oefenen, oefenen, oefenen.
- Doel voor de cursist is een goede conditie op te bouwen voor de wedstrijd: het Staatsexamen NT2 programma I.
- De docent is hierbij een coach: motiverend en bijsturend, gericht op taalniveau B1.
- Samen trainen is leuker dan alleen trainen: werk met elkaar samen in een groep.
- Kijk samen terug en vooruit: wat gaat goed, waar kan nog aan gewerkt worden, en beter?
- Werk en leer met plezier met *Vooruit!*

Nieuw in de herziene editie van Vooruit!

- Een frisse vormgeving met nieuwe iconen, tekeningen en actuele foto's
- De luisterteksten zijn geactualiseerd en opnieuw ingesproken
- De leesteksten zijn geactualiseerd en vernieuwd in een heldere lay-out
- Extra oefeningen en voorbeelden van schrijf- en spreekopdrachten
- De hulpkaarten zijn vernieuwd
- Nog meer aandacht voor leerstrategieën en examentips
- Een intercultureel perspectief op alledag, werk en beroepsopleiding
- Aansprekende reflecties aan het einde van ieder hoofdstuk
- Het intermezzo; een reflectie op alle taalvaardigheden, voorafgaand aan het laatste hoofdstuk

Inhoud docentenhandleiding *Vooruit!*

- 1 Het doel van *Vooruit!* 4
- 2 De uitgangspunten van *Vooruit!* 4
- 3 Strategieën voor taalleren: hoe werken cursisten daaraan? 5
- 4 Staatsexamen NT2 programma I: hoe bereidt *Vooruit!* daarop voor? 5
- 5 Voor welke doelgroep NT2-cursisten is *Vooruit!* bedoeld? 4
- 6 Hoe is *Vooruit!* opgebouwd? 6
- 7 Werken cursisten alleen of samen? 6
- 8 Wat is de rol van de docent? 6
- 9 Is *Vooruit!* ook als zelfstandig, individueel leermiddel in te zetten? 7
- 10 Hoe lang werken cursisten aan *Vooruit!*? 8
- 11 Wat is de inhoud en omvang van *Vooruit!*? Zijn boek en website aanvullend? 8
- 12 De website, wat staat daar? 9
- 13 Een vaardigheid apart inzetten, kan dat? 9
- 14 Per hoofdstuk, is er een opbouw of vaste volgorde? 10
- 15 De teksten: hoe is de keuze op inhoud gemaakt? 10
- 16 Woordenschat: hoe(veel) extra aandacht voor nieuwe woorden? 11
- 17 Grammatica: is er extra aandacht voor grammaticale correctheid op niveau B1? 11
- 18 Luisteren: de kijk- en luisterfragmenten en de LuisterOpdrachtKaart (LOK) 12
- 19 Lezen: de inzet van de Leeskaart, op tempo leren lezen en het leesdossier 13
- 20 Schrijven: voorbeelden, feedbackformulier en extra schrijfoefeningen op de website 14
- 21 Spreken: voorbeelden, feedbackformulier, opnames voor feedback 14
- 22 Waar is alle informatie te vinden over het Staatsexamen NT2 programma I? 16
- 23 Welke literatuur en bronnen zijn gebruikt voor *Vooruit!*? 17

1 Het doel van *Vooruit!*

Vooruit! is een examentrainer. Het boek en de website samen bieden een goede voorbereiding op het Staatsexamen Nederlands als tweede taal – programma I (STEX-I). Cursisten die het boek en de opdrachten op de website hebben doorgewerkt, zijn goed voorbereid op deelname aan het staatsexamen en beheersen een taalniveau op B1 voor alle deelvaardigheden: luisteren, lezen, schrijven en spreken.

De methode *Vooruit!* is bedoeld om cursisten in de fase vooraf aan deelname aan het staatsexamen gericht te laten oefenen met de vier examenonderdelen. Leerstrategieën bieden de cursist inzicht en houvast. *Vooruit!* is in te zetten als het niveau van de cursist ruim boven niveau A2 is. De cursist is duidelijk op weg naar B1 en wil binnen afzienbare tijd deelnemen aan het staatsexamen.

2 De uitgangspunten van *Vooruit!*

Vooruit! biedt origineel en authentiek lesmateriaal op niveau B1 over situaties van alledag, werk en beroepsopleiding.

De hoofdstukken hebben een aansprekend thema. Per thema worden de vier deelvaardigheden in dezelfde volgorde aangeboden: luisteren, lezen, schrijven en spreken. Het is de bedoeling dat elke deelvaardigheid wat langere tijd geoefend wordt. De cursist start met luisteren en lezen en breidt zo kennis en woordenschat over het thema uit; daarna volgen de oefeningen voor de vaardigheden schrijven en spreken.

De luister- en leesteksten sluiten aan bij de interesse van de doelgroep en het karakter van de Staatsexamen NT2 I-teksten. Veel teksten zijn zo gekozen dat ze de doelgroep van *Vooruit!* zullen aanspreken; ze kiezen het perspectief van de migrant die relatief kort in Nederland is en middelbaar is opgeleid.

Via de schrijf- en spreekopdrachten oefent de cursist de taalhandelingen die nodig zijn voor het maken van het staatsexamen en de passende grammaticale vorm daarbij.

Vooruit! moedigt cursisten vanaf de start aan om zelf hun woordenschat te vergroten. Om te toetsen of iemand taalvaardig is op B1 is een ruime woordenschat noodzakelijk. Het streven is dat cursisten ongeveer 5000 frequente en relevante woorden actief kennen, zeker veel woorden van alledag, werk en beroep. Het Van Dale pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal wordt sterk aanbevolen om als woordenboek Nederlands – Nederlands te (gaan) gebruiken.

Vooruit! streeft ernaar dat cursisten ‘kilometers maken’ in het Nederlands en zich leerstrategieën (beter) eigen maken. Ze leren kritisch kijken naar hun eigen aanpak van taalproductie rond de vier vaardigheden. Hulpkaarten vatten deze informatie samen.

Vooruit! geeft veel nuttige tips voor het examen.

3 Voor welke doelgroep NT2-cursisten is *Vooruit!* bedoeld?

Vooruit! is bedoeld voor NT2-leerders met een taalniveau ruim boven A2, die binnen afzienbare tijd willen gaan deelnemen het Staatsexamen NT2 programma I. *Vooruit!* wil cursisten die nog niet zo studievaardig zijn leerstrategieën per vaardigheid aanbieden. NT2-leerders die op een startend A2-niveau zitten raden we aan om eerst een leergang te volgen die het taalniveau verhoogt richting B1.

4 Strategieën voor taalleren: hoe werken cursisten daaraan?

- algemene tips per vaardigheid en examentips in ieder hoofdstuk;
- hulpkaarten en formulieren met verschillende leerstrategieën;
- veel opdrachten om met tijdsdruk om te gaan en concentratie te oefenen; dit door een wekker via de mobiele telefoon aan te zetten tijdens het maken van oefeningen.
- reflecties om terug en vooruit te kijken na bijna elk hoofdstuk en via de website.
- een intermezzohoofdstuk tussen hoofdstuk 6 en 7: hierin reflecteren de cursisten nog een keer uitgebreid op wat ze al kunnen en wat ze nog moeten doen om het examen te halen.

5 Staatsexamen NT2 programma I: hoe bereidt *Vooruit!* daarop voor?

Vooruit! biedt cursisten en docenten een adequate voorbereiding op het Staatsexamen NT2 programma I door concrete informatie te geven over het examen. Daarnaast is er aandacht voor een mentale voorbereiding op het examen zelf. In de latere hoofdstukken van het boek krijgen cursisten inzicht in de beoordelingscriteria en wordt er zoveel mogelijk met de teksten en opdrachten geoefend zoals op het examen. Alle examentips die in het boek geïntroduceerd worden, staan bijeen in een overzicht per vaardigheid op de website.

Vooruit! biedt in het boek en op de website:

- luisterteksten in fragmenten met meerkeuzevragen;
- leesteksten met meerkeuzevragen;
- woordenschattoefeningen en een 100+-woordenlijst voor stage en werk
- schrijfp opdrachten in dezelfde vorm als het examen;
- spreekopdrachten door middel van mondelinge stimulus, tabellen en plaatjes
- sleutels om oefeningen zelf na te kunnen kijken op de website.

Oefenmomenten worden extra leermomenten door middel van

- goede voorbeelden;
- gerichte feedback op strategie en productie door de docent;
- feedbackformulieren spreken en schrijven;

6 Hoe is *Vooruit!* opgebouwd?

De eerst vier hoofdstukken geven per oefening veel uitleg over leerstrategieën en informatie en tips over het examen.

De laatste drie hoofdstukken zijn de aanzet tot meer examentraining: ze werken toe naar het tempo, de concentratie, het niveau en de vaardigheden die voor Staatsexamen NT2 I gevraagd worden.

Het 'intermezzo' is toegevoegd vooraf aan het laatste hoofdstuk. De cursist kijkt (met de docent) per vaardigheid terug op wat goed gaat en waar nog extra aan gewerkt zou kunnen worden. Alle examentips staan erin verzameld. Het laatste hoofdstuk wordt dan ingezet als proef op de som.

Het boek eindigt met de aanbeveling een officieel proefexamen Staatsexamen NT2 I te gaan maken onder examencondities (en de meest recente versie te kiezen).

7 & 8 Werken cursisten alleen of samen, en wat is de rol van de docent?

Vooruit! bestaat uit een boek en een website. Optimaal gebruik van beiden vraagt om deelname in een lesgroep, geleid door een kundige NT2-docent voor een goed resultaat. De docent stelt zich op als coach en trainer. Het is de bedoeling dat de oefeningen individueel

(in de klas en thuis) of in subgroepen gemaakt worden. We bevelen aan om het voor- en/of nabespreken met elkaar en de docent te doen.

- De iconen geven per oefening de getrainde vaardigheid, oefenvorm of samenwerkingsvorm aan.
- Het is de bedoeling dat de cursist enige tijd met een deelvaardigheid bezig is.
- Er is door de docent veel afwisseling aan te brengen in de werkvormen voor de oefeningen: zelfstandig werken-delen-uitwisselen; vooruitkijken op een oefening in duo's en nabespreken in kleine groepjes. Het samenwerken, elkaar bevragen op aanpak en resultaat moet voor cursisten de stimulans vormen deze pittige taaltraining vol te houden.
- De extra oefeningen per hoofdstuk op de website geven de mogelijkheid om ook thuis te trainen.
- De sleutels op de website bieden controle en feedback voor de luister- en leesoefeningen. De cursist kan de antwoorden per hoofdstuk terugvinden op de cursistenpagina.

Advies aan de docent

Bereid je als docent goed voor. Lees en beluister de teksten van te voren. Maak de schrijf- en spreekoefeningen eerst een keer zelf. Stimuleer cursisten woorden over te nemen in een eigen *Vooruit!*-woordenschrift. Met een vertaling en met een contextzin erbij. Wat betreft de inzet en energie van de docent stellen we de volgende verdeling van opdrachten voor:

- thuis: cursisten lezen, maken vragen; schrijven na feedback de tweede versie; luisteren naar luisterteksten en maken de extra oefeningen op de website.
- in de les: luisterstrategie voor- en nabespreken; lezen op tempo in de les per cursist bijhouden; spreken; docent begeleidt de introducties bij de oefeningen en geeft uitleg bij de strategieën (dit zijn vaak de introducties en examentips bij de oefeningen).
- De docent geeft veel feedback op de oefeningen en bespreekt regelmatig de eisen van het niveau B1 en de voortgang via de vragen, de sleutels en de evaluaties.

9 Is *Vooruit!* ook als zelfstandig, individueel leermiddel in te zetten?

Hoewel *Vooruit!* voor een groep ontwikkeld is, is het mogelijk om als individu met deze examentrainer te werken. Bij individueel gebruik raden we wel aan om iemand als gesprekspartner te zoeken, bijvoorbeeld een deskundige vrijwilliger, of samen te werken met een andere kandidaat. Niet alle oefeningen zullen individueel even goed uitgevoerd kunnen worden.

10 Hoe lang werken cursisten aan *Vooruit!*?

De inschatting van de auteurs is dat cursisten ongeveer 200 uur nodig hebben voor *Vooruit!*; per hoofdstuk 6 x 2 lesuren en 6 x 2 uren voor de cursist aan huiswerk is een richtlijn. We realiseren ons dat deze sterk afhangt van het type cursist, de verdeling tussen zelfstudie en werk in de groep, de tijd voor nabespreken van oefeningen op de website en het tempo van de groep.

11 Wat is de inhoud en omvang van *Vooruit!*? Zijn boek en website aanvullend?

Vooruit! bestaat uit een boek en een website, elk met zeven hoofdstukken. Boek en website vullen elkaar aan, als geheel vormen ze de examentraining. Ze kunnen dus niet los van elkaar ingezet worden.

Elk hoofdstuk in het boek en op de site heeft een thema:

- 1 Media
 - 2 Wereldburger
 - 3 Opleidingen
 - 4 Stage en werk zoeken
 - 5 Aan het werk
 - 6 Veilig en gezond
- Intermezzo – Kijk terug en vooruit
- 7 Vrije tijd en ontspanning

Per hoofdstuk:

Luisteren: 3 luisterteksten in het boek en 3 op de website

Lezen: 3 leesteksten in het boek en woordenschatoefeningen; 2-3 leesteksten (leesdossier) op de website, en een 100+-woordenlijst voor stage en werk (alleen bij hoofdstuk 4).

Schrijven: oefeningen met taalhandelingen om te automatiseren, korte en middellange schrijfp opdrachten.

Spreeken: oefeningen om kort en snel te leren antwoorden, korte en lange spreekopdrachten.

Tips: Examentips en algemene tips per vaardigheid.

Plaatjes, illustraties, iconen en foto's ter ondersteuning.

12 De website: wat staat daar?

Website voor de cursisten

Per hoofdstuk:

- Audio van alle luisterteksten
- Audio van alle spreekopdrachten
- Extra oefeningen (in aanvulling op het boek)
- Luisteren: extra luisterteksten met vragen
- Leesdossier: extra leesteksten met vragen
- Woordenschat: 100+-woordenlijst Stage en werk (bij hoofdstuk 4).
- Schrijven: extra opdrachten
- Sleutels: de antwoorden bij de luister- en leesoefeningen in het boek en bij de extra oefeningen

Algemeen: kaarten en formulieren ten behoeve van leerstrategieën:

- LuisterOpdrachtKaart (LOK)
- Leeskaart
- Feedbackformulier schrijven
- Feedbackformulier spreken (te gebruiken door cursist en docent)

Website voor de docent

- Docentenhandleiding
- Scripts luisterteksten

13 Een taalvaardigheid apart inzetten, kan dat?

De opzet is om *Vooruit!* per hoofdstuk, met alle deelvaardigheden en in de volgorde van de thema's, door te nemen. Naarmate het boek vordert worden de teksten langer en doen de kandidaten meer teksten en oefeningen achter elkaar. Ze bouwen kennis en woordenschat op, oefenen in het steeds langer vasthouden van de concentratie en het werken onder tijdsdruk, wat ook voor het examen nodig is. Het leren inzetten van strategieën wordt zo ook stapsgewijs opgebouwd.

Het intermezzo-hoofdstuk is bedoeld als thermometer; hoe ver is de cursist nu per deelvaardigheid, waar moet hij of zij nog echt aandacht aan geven? In het intermezzo-hoofdstuk staan ook de examentips verzameld.

Desgewenst kan een cursist één bepaalde taalvaardigheid oefenen. Bijvoorbeeld omdat er specifiek voor een deexamen geoefend moet worden. Start dan bij voorkeur met desbetreffende taalvaardigheid in hoofdstuk 1 zodat er toch sprake is van een opbouw.

14 Per hoofdstuk; is er een opbouw of vaste volgorde?

Elk hoofdstuk kent een vaste opbouw; het begint met een foto of enkele foto's en een introductietekst met de doelen. Daarop sluit een oefening aan om de voorkennis over het thema te activeren. Daarna volgen de oefeningen met de receptieve vaardigheden: luisteren en lezen, met extra aandacht voor woordenschat. Daarna komen de schrijf- en spreekoefeningen.

Het VUT-model is een belangrijk uitgangspunt van *Vooruit!*; per hoofdstuk en per vaardigheid wordt er voorkennis naar boven gehaald. Aan het eind wordt met een paar simpele reflectievragen teruggekeken om vast te stellen wat goed gaat en waaraan nog gewerkt moet worden. Een belangrijk hulpmiddel bij het spreken en schrijven zijn de feedbackformulieren. Bij elke vaardigheid staan examentips.

15 De teksten; hoe is de keuze op inhoud gemaakt?

Schriftelijke interviews zijn soms omgezet in luisterteksten en er zijn daadwerkelijk mensen geïnterviewd. Veel teksten van de radio zijn bewerkt tot teksten voor Radio *Vooruit!*

Alle leesteksten zijn authentiek en komen uit bronnen als kranten, websites en tijdschriften, een enkele keer uit literatuur. Het merendeel van de teksten is bewerkt om ze geschikt te maken voor niveau B1 als oefening voor het Staatsexamen NT2 I. Dit is gedaan met respect voor de opvattingen van de auteurs. De originele bronvermelding staat onderaan iedere tekst.

Bij de keuze voor de teksten is steeds voor ogen gehouden dat ze interessant en herkenbaar zijn voor de brede doelgroep van deelnemers aan het Staatsexamen NT2 I. Daarnaast zijn ook minder toegankelijke onderwerpen ingebracht uit teksten van opleiding, werk en beroep.

Bij het redigeren van de teksten en het opstellen van de vragen en meerkeuze-antwoorden is er zo veel mogelijk op gelet of de woorden in de vragen voorkomen in *A frequency dictionary of Dutch, core vocabulary for learners*. We gebruiken de lijsten 'core' en 'general' (Tiberius en Schoonheim, 2014).

16 Woordenschat: hoe(veel) extra aandacht voor nieuwe woorden?

Onze oproep aan de docent en aan de cursist is om consequent en vaak aandacht te besteden aan nieuwe woorden. Dit kun je doen door 5 à 10 nieuwe kernwoorden uit een lees- of luistertekst voor te zeggen, kort te verduidelijken en daarna cursisten te laten uitspreken, individueel en via koorspreken. Aandacht voor nieuwe (kern)woordenschat vooraf aan het luisteren of lezen maakt een tekst gemakkelijker en leuker. En vice versa; door veel te luisteren en te lezen in het Nederlands breidt de woordenschat zich uit en automatiseren cursisten bekende woorden.

We adviseren om cursisten bewust extra stappen te laten zetten:

- De betekenis van nieuwe woorden leren raden uit de context van de zin of alinea. Als de betekenis van nieuwe woorden niet te raden is, deze woorden durven overslaan en doorlezen.
- De betekenis van nieuwe woorden die belangrijk lijken maar onduidelijk blijven (leren) opzoeken, met name in het Van Dale Pocketwoordenboek NT2.
- De nieuwe woorden en hun betekenis (in de moedertaal en in een voorbeeldzin) opschrijven in een eigen schrift om het gebruik zo te oefenen en woorden zelf te kunnen herhalen. Stimuleer het schrijven van korte woordenlijsten per tekst, deze woorden (digitaal) overnemen in een zin, controleren, verbeteren en blijven herhalen.
- De 100+-woordenlijst over werk en stage op de website bij Hoofdstuk 4 is een extra service, bedoeld om deze belangrijke themawoorden aan te vullen en te blijven leren voor het examen.

17 Grammatica: is er extra aandacht voor grammaticale correctheid op niveau B1?

Vooruit! geeft geen expliciete grammatica-uitleg of grammaticaoefeningen. In de schrijf- en spreekoefeningen is veel aandacht voor goede zinsvorming en via de feedbackformulieren zijn er denkvragen. In de feedback op schrijven kun je de aandacht voor spelling meenemen, zoals bij spreken de aandacht voor verstaanbaarheid de taak is van de NT2-docent. Zo nodig verwijzen we hierbij graag naar NT2-grammatica, spelling en uitspraak in reguliere NT2-methoden van A2 naar B1-niveau.

18 Luisteren: de kijk -en luisterfragmenten en de LuisterOpdrachtKaart (LOK)

In het Staatsexamen NT2 programma I wordt er vooral een beroep gedaan op globaal luisteren en af en toe op intensief (selectief/precies) luisteren. Er wordt met beide strategieën geoefend in *Vooruit!*. De verschillende manieren van luisteren worden geïntroduceerd in hoofdstuk 1 samen met de LuisterOpdrachtKaart (LOK).

De cursisten lezen zelf de intro bij de luisterteksten, laat ze stil lezen. De formulering is hetzelfde als in het Staatsexamen NT2 I. In de eerste hoofdstukken kan de docent ervoor kiezen om de luisteropname juist klassikaal te laten horen, indien nodig twee keer. Op het echte examen kan dat niet, maar zover is het dan nog niet.

Het bekijken van de videofragmenten kan natuurlijk individueel, maar doe dit af en toe ook klassikaal via een smartboard. Bekijk de fragmenten twee keer: een keer voor het begrip op de inhoud en de vragen, een tweede keer om de versta-vaardigheid van cursisten te observeren en te bespreken.

De LOK is met name ontworpen om de cursisten te stimuleren (te verlokken) om zoveel mogelijk te luisteren en daar strategieën bij te gebruiken. Uitgangspunt is het VUT-model. Start altijd met voorkennis activeren en vooruitkijken voordat je gaat luisteren en sta na het luisteren even stil bij wat je hebt gehoord, begrepen, geleerd. Met 'zoveel mogelijk' bedoelen we dus niet alleen luisteren in de les, met dit boek of een ander lesboek, maar ook naar podcasts, tv-fragmenten, YouTube filmpjes, radioprogramma's. In hoofdstuk 1 wordt de LOK geïntroduceerd na oefening 8. Dat is een goed moment om het belang van luisteren nogmaals te onderstrepen.

De LOK kun je downloaden. Print hem uit voor iedere cursist.

Werken met transcripten

Bij het verbeteren van de luistervaardigheid is ook het woord-voor-woord verstaan een belangrijk onderdeel. Om die reden zijn ook de transcripten van de luisterteksten opgenomen. De transcripten zijn te vinden in het docentendeel van de website. Hiermee kun je extra oefeningen doen.

Ons advies is om het transcript pas te gebruiken nadat de oefeningen als voorbereiding op het examen gedaan zijn. Immers op het examen zelf is het ook niet mogelijk om de uitgeschreven transcripten in te zien.

Werkvormen voor het woord-voor-woord-verstaan zijn de volgende:

- Beluister een fragment een paar keer zonder tekst. Beluister daarna het fragment met het script. Bespreek met de cursisten of ze alles woord voor woord kunnen verstaan.
- Woorden of woordgroepen in de tekst weglakken (van stopwoorden tot functiewoord, van leerwoord tot voorzetsels). Cursisten precies laten luisteren en woord voor woord laten invullen.
- Interview naspelen, met tekst. Interview naspelen zonder tekst. Hiermee kunnen dan verschillende verstaanbaarheidsoefeningen gedaan worden. Wat ook goed werkt is als je de cursisten een interview met dezelfde vragen laat afnemen bij cursisten uit een andere groep.

19 Lezen: de inzet van de leeskaart, op tempo leren lezen en het leesdossier

Leeskaart, leesstrategieën en op tijd lezen

De leeskaart wijst op leesstrategieën, met name het belang van

- oriëntatie op de tekst, door te kijken naar de bron, de illustraties, titel en tussenkopjes;
- globaal lezen;
- lezen van de vragen en dan pas specifiek/zoekend lezen in de tekst
- hoe om te gaan met nieuwe woorden in de tekst.

De leeskaart kun je downloaden. Print hem uit voor iedere cursist.

In de les is het goed om aan de start te peilen hoe lang iedere cursist over één tekst doet; om deze te lezen en de vragen te maken. Zet een wekker op je telefoon als tekst(en) klassikaal stil gelezen wordt/worden. Houd voor de tweede helft van het boek aan dat 10 minuten per tekst de tijd is die ook voor het examen geldt. Laat cursisten nooit hardop voorlezen, maar altijd stil lezen. Eventueel lees je de tekst later een keer helemaal voor om de woordkennis en de uitspraak daarvan later te toetsen.

Leesdossier op de website

Op de website van *Vooruit!* staat bij ieder hoofdstuk een leesdossier met extra teksten. In het boek is dit de laatste oefening van het onderdeel 'lezen', de titels van de teksten worden daar ook genoemd. Het leesdossier bestaat uit twee tot drie extra leesteksten met bijbehorende vragen, passend bij het thema van het hoofdstuk. Bedoeling is dat de cursist het leesdossier thuis leest en zelf de tijd in de gaten houdt.

Je kunt cursisten adviseren de oefening als geheel uit te printen. Het leesdossier is bedoeld als extra leesstof en is samen met de drie teksten uit het boek vergelijkbaar met de omvang van het examen lezen. De woordenschat uit de teksten biedt verbreding van kennis. De oefeningen uit het leesdossier verdienen zeker nabespreking in de groep met de docent. In enkele teksten wordt de vindplaats van het goede antwoord gemarkeerd, om de leesstrategie van de cursist te spiegelen.

20 Schrijven: voorbeelden, feedbackformulier en extra schrijfoefeningen op de website

De oefeningen 'schrijven' worden voorafgegaan door een voorbeeld van de gevraagde taalhandeling. *Vooruit!* werkt in het boek stapsgewijs toe naar het automatiseren van de gevraagde respons en de grammaticale vorm die bij de taalhandeling past. De expliciete instructie in de eerste hoofdstukken wordt vervangen door 'gedachtenwolkjes' later, waarbij de cursist herinnerd wordt aan eerdere kennis over de taalhandeling voordat er geoefend gaat worden.

Op de website staat een feedbackformulier. We hebben het formulier vereenvoudigd ten opzichte van het officiële beoordelingsmodel, zodat ook cursisten ermee kunnen werken. In het formulier wordt feedback gevraagd op:

- Adequaatheid/inhoud
- Grammatica
- Samenhang
- Spelling
- Woordgebruik

Cursisten kijken hun tekst zelf na aan de hand van de codes en schrijven (delen van) de opdracht opnieuw. We houden een pleidooi voor het altijd laten schrijven van een tweede versie van de opdracht. Deze manier van werken stimuleert om daadwerkelijk iets met de feedback te doen en geeft een succesgevoel wanneer de tweede versie een stuk beter is. Het feedbackformulier schrijven kun je downloaden. Print het uit voor iedere cursist.

Op de website staan extra schrijfoefeningen, bedoeld om zelfstandig thuis verder te oefenen.

21 Spreken: voorbeelden, feedbackformulier, opnames voor feedback

De oefeningen worden voorafgegaan door een voorbeeld van de gevraagde taalhandeling. *Vooruit!* werkt in het boek stapsgewijs toe naar het automatiseren van de gevraagde respons en de grammaticale vorm die bij de taalhandeling past. Net zoals bij schrijven wordt de expliciete instructie in de eerste hoofdstukken vervangen door ‘gedachtenwolkjes’ later, waarbij de cursist herinnerd wordt aan eerdere kennis over de taalhandeling voordat er geoefend gaat worden.

Op de website staat een feedbackformulier. In het formulier wordt feedback gevraagd op de volgende punten:

- Inhoud
- Verstaanbaarheid
- Grammatica
- Woorden
- Coherentie
- Tempo

Deze feedback-aspecten komen grotendeels overeen met de punten van beoordeling bij het examen. In het feedbackformulier van *Vooruit!* zijn deze punten vereenvoudigd zodat cursisten er ook zelf mee kunnen (leren) werken.

Het feedbackformulier schrijven kun je downloaden. Print het uit voor iedere cursist.

Let op:

- In veel spreekopdrachten in *Vooruit!* krijgen cursisten maar 5 of 15 seconden om zich voor te bereiden, net als op het examen. Dat is niet veel. Het is belangrijk dat cursisten die tijd goed gebruiken om de opdracht/de tabel/de tekst goed te lezen.
- Cursisten gaan snel uit van hun eigen situatie. Belangrijk is dat cursisten zich inleven en even iemand anders zijn.
- Bij veel opdrachten moeten de cursisten een samenhangend verslag vertellen. Vier van de negen lange opdrachten kennen dit model. Reden genoeg om dit uitgebreid met de cursisten te oefenen.

Feedback op spreekopdrachten is effectiever wanneer de antwoorden van de cursist worden opgenomen (of wanneer de cursist zelf de antwoorden opneemt).

Het voordeel (en ook vaak de noodzaak) van het opnemen van het gesprek is dat je dan pas goed achteraf feedback kunt geven. Veel staatsexamenkandidaten hebben tijdens hun opleiding nooit hun eigen stem gehoord en zijn zich niet bewust van hun eigen stemgebruik. Docenten en cursisten kunnen de antwoorden terugluisteren en met elkaar fouten herkennen en verbeteren.

Het best werkt het om de feedbackformulieren van tevoren te bespreken en de verschillende feedbackpunten te verdelen over de groep.

22 Waar is alle informatie te vinden over het Staatsexamen NT2 programma I?

Alle officiële informatie voor examenkandidaten is te vinden op

<http://www.staatsexamensnt2.nl>

Daar staan:

- voorbeeldexamens;
- tips voor een betere herkansing;
- voorbereidingsmateriaal bij de proefexamens (tips);
- een databank met oefenopgaven schrijven en spreken – programma I

Databank

Op de website van de Staatsexamens NT2 is een oefenomgeving gemaakt met onder andere opgaven Spreken en Schrijven programma I die ook in de examens kunnen voorkomen. Deze oefenbank nodigt uit om opgaven extra in te zetten als examenvoorbereiding na hoofdstuk 6.

Het los oefenen van deze examenopdrachten raden we niet aan. Er zijn dan drie zaken die node gemist worden; zaken die *Vooruit!* wel biedt:

- een opbouw in 'leren leren' per deelvaardigheid en examentips;
- een opbouw in concentratie door het maken van meerdere oefeningen per vaardigheid na elkaar; de echte examentraining;
- feedback op opdrachten en het nabespreken ervan met een bekwame NT2-docent als coach.

B1-taalniveau

Het Staatsexamen NT2 programma I is een examen op B1-taalniveau volgens het ERK. Wil je meer weten over het B1-taalniveau? Kijk dan op:

- <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/>
- <https://taalunie.org/publicaties/216/gemeenschappelijk-europees-referentiekader-voor-talen-leren-onderwijzen-beoordelen>
- <https://erk-nederlands.taalunie.org/>

23 Welke literatuur en bronnen zijn gebruikt voor *Vooruit!*?

Borgesius, M. en S. Posthumus Meyjes (2023) *Focus op VUT*. Boom

BVE-raad e.a.(2002), *Europees taalportfolio voor volwassen tweede taalleerders*, i.s.m. Cinop/
Raad van Europa

Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume*. Council of Europe Publishing.

Coole, D., en A. Valk (2010). *Actief met taal. Didactische werkvormen voor het talenonderwijs*.
Uitgeverij Coutinho

Kuiken, F. en S. Andringa (red.) (2022). *Handboek Nederlands als tweede taal in het
volwassenenonderwijs*, Uitgeverij Coutinho

Meijboom, M. (2012). *Luisteren op B1 Examentraining luistervaardigheid voor het
Staatsexamen I*. Boom, Amsterdam

Tiberius, C. en T. Schoonheim (2014). *A Frequency Dictionary of Dutch, core vocabulary for
learners* (lijsten 'core' en 'general'), Routledge Frequency dictionaries

Verboog, M., D. Gunawan en I. Gunawan (2021). *Praktijkboek NT2; handleiding taal en
inburgering*; Boom, Amsterdam